

УДК 343

V. Oleiunik

ACTUS REUS OF A CRIME, STATED IN THE PAR. 243 OF THE CC OF UKRAINE

В.П. Олійник

здобувач кафедри

кримінального права, кримінології, цивільного

та господарського права

ВНЗ «Національна академія управління»

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО Ч. 1 СТ. 243 КК УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Питання, що стосуються об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 243 КК України, мають велике значення для теорії кримінального права та практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблемами об'єктивної сторони цього злочину на фрагментарному рівні займалися такі вчені, як О.О. Дудоров, С.І. Селецький, С.С. Яценко, С.Б. Гавриш, В.А. Клименко, В.К. Матвійчук та інші. Проте до цього часу зазначені питання не знайшли свого належного вирішення.

Мета статті полягає в дослідженні об'єктивної сторони злочину забруднення моря (ч. 1 ст. 243 КК України).

Основні результати дослідження. Як відомо, загальноприйнятим є визнання, що об'єктивна сторона злочину — це сукупність встановлених кримінальним законом ознак, що характеризують зовнішній процес злочинного посягання [1, с. 133]. Зовнішні риси (ознаки) злочинного діяння знаходять своє відображення частково в законі. З усіх структурних частин складу злочину найбільше інформації, необхідної для кваліфікації діяння як злочину, містить об'єктивна сторона. Чіткий опис ознак об'єктивної сторони досліджуваного злочину є важливою передумовою дотримання законності в правозастосовній діяльності правоохоронних органів, оскільки притягнення особи до кримінальної відповідальності завжди пов'язане з встановленням у її поведінці конкретного суспільно небезпечного діяння, про яке йдеться в законі (ч. 1 ст. 243 КК України).

Як показує вивчення вітчизняної та зарубіжної літератури з кримінального права, проблемі об'єктивної сторони злочину присвячена значна кількість праць [2, с. 81; 3, с. 106–141; 4, с. 5; 5, с. 128–143; 6, с. 189–211; 7, с. 3–268; 8, с. 3–343; 9, с. 313–343; 10, с. 357–383; 11, с. 1–343; 12, с. 131–138; 13, с. 69–83; 14, с. 265–372; 15, с. 12–563]. Це певною мірою полегшує нам завдання. Оскільки загальнотеоретичні питання, що стосуються зовнішньої сторони зло-

чинного діяння, є достатньо розробленими, ми одразу перейдемо до проблеми нашого дослідження. Вважаємо лише за необхідне уточнити складові загального вчинення стосовно об'єктивної сторони складу злочину, дотримуючись у цьому питанні поглядів В.К. Матвійчука. До об'єктивної сторони складу злочину слід віднести такі ознаки, як діяння (дія та бездіяльність), обстановка вчинення злочину, спосіб вчинення злочину, місце, час, знаряддя, засоби вчинення злочину та джерело злочинного діяння [16, с. 213–214].

Диспозиція ч. 1 ст. 243 КК України є бланкетною, оскільки має оціночно-понятійний склад об'єктивної сторони. У ній відсутній перелік шкідливих матеріалів чи речовин або відходів, не вказуються гранично допустимі концентрації основних (або просто) забруднюючих речовин, не дається конкретне визначення шкоди життю та здоров'ю людей або живим ресурсам моря, містяться такі невизначені конструкції, як «незаконне скидання» чи «незаконне поховання». Крім того, бланкетний характер диспозиції ч. 1 ст. 243 КК України полягає в тому, що реалізація норм, які містяться в цій диспозиції, неможлива окремо від норм, за наявності яких можна з'ясувати та розкрити ті оціночні неоднозначні (невизначені) поняття, які містяться у цій частині статті. Слід погодитися з думкою про те, що оціночні поняття відрізняються від звичайних (а, на нашу думку формалізованих) тим, що цим (оціночним) поняттям властиві ознаки, які відображають лише соціальну значимість явищ, проте вони не містять ознак, які характеризували б формальні емпіричні фінансові властивості даних явищ [17, с. 71]. Тому для правильної кваліфікації злочинів, передбачених ч. 1 ст. 243 КК України, істотне значення змістовне навантаження і обсяг понять, що використовуються в цій частині статті. У нашому випадку мова йде про терміни, що мають юридичне, спеціальне біологічне, хімічне та медичне значення. Описані в диспозиції ч. 1 ст. 243 КК України терміни загалом мають абстрактний характер, допускають неоднозначне тлумачення, підстави якого лежать за межами кримінального права та його понятійного апарату. Це вимагає від нас додаткових досліджень і висновків, зокрема стосовно співвідносності того, що М.І. Ковальов називає формальним і оціночним у кримінальному праві [18, с. 68]. Ці підходи ми використаємо до всіх оціночних понять у порядку їх з'ясування.

Ознаки об'єктивної сторони досліджуваного злочину відтворено в загальних рисах у Законі (ч. 1 ст. 243 КК України) [19]. Встановлення обов'язкових ознак об'єктивної сторони досліджуваного злочину має важливе не тільки наукове, але й практичне значення.

Зовнішня сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, як свідчить вивчення юридичної літератури, до цього часу не знайшла свого достатнього дослідження, вона надто складна, має багатоаспектний характер та істотні дискусійні в юридичному плані моменти, які так чи інакше впливають на практику застосування норм, передбачених цією статтею, законотворчу діяльність і теорію кримінального права. Низка понять, ознак і норм, які використовуються для визначення обов'язкових ознак об'єктивної сторони злочину забруднення моря, не з'ясовані належним чином.

Насамперед зупинимося на таких ознаках об'єктивної сторони вказаного злочину, як діяння (дія або бездіяльність) [20, с. 154]. Діяння і його структура, як це обґрунтовано зазначається в спеціальній літературі, в структурі об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, надто складні [21, с. 114]. Об'єктивна сторона складу злочину, як стверджує В. М. Кудрявцев, «...є процес суспільно небезпечного і протиправного посягання на охоронювані законом інтереси, який розглядається з його зовнішньої сторони з точки зору послідовного розвитку тих подій і явищ, які починаються зі злочинної дії (бездіяльності) суб'єкта і закінчуються настанням злочинного результату» [5, с. 9].

Переходячи безпосередньо до питання, яке нас цікавить, попередньо відзначимо, що всі норми ст. 243 КК України мають прескриптивний характер, оскільки вони прописують утримання від певних дій (ч. 1 ст. 243 КК України) або, навпаки, вчинення певних дій (ч. 3 ст. 243 КК України). У першому випадку забороняють, у другому – зобов'язують, але цим інформаційна сторона норм ст. 243 КК України не вичерпується, вони також містять відомості про шкідливі наслідки невиконання приписів, які в них містяться. Ч. 1 ст. 243 КК України визначає обсяг належної поведінки, в даному випадку забороненого, і покладає певні обов'язки. Вона є найважливішим компонентом механізму управління якістю внутрішніх морських чи територіальних вод, вод відкритого моря, а також вод виключної (морської) економічної зони України.

Маючи такі загальнотеоретичні положення, дослідимо першу ознаку об'єктивної сторони в цьому злочині (ч. 1 ст. 243 КК України) – діяння: 1) одні автори зазначають, що об'єктивна сторона першого різновиду злочину складається з: а) діяння (порушення спеціальних правил); б) настання наслідків у вигляді забруднення моря; в) створення цим самим небезпеки для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря, для законних видів використання моря; г) причинного зв'язку між діянням забруднення моря і станом небезпеки для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря, для законних видів використання моря [22, с. 544]; другою формою вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, є незаконне скидання (викачування, змивання, зсіпання тощо) чи поховання (закопування, складування на морському дні в контейнерах тощо) в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі матеріалів чи речовин, шкідливих для життя чи здоров'я людей, або відходів [22, с. 546]; 2) другі стверджують, що об'єктивна сторона цього злочину (першого його різновиду) полягає: а) в порушенні спеціальних правил; б) забруднення моря, яке створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря, для законних видів використання моря; в) наявності причинного зв'язку між порушенням спеціальних правил та забрудненням моря і станом небезпеки для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря, для законних видів використання моря (порушення спеціальних правил може виражатися в невиконанні або неналежному виконанні вимог ВК і Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення і засмічення); друга форма злочину незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у

відкритому морі зазначених матеріалів, речовин і відходів може проявлятися у незаконному викачуванні, змиванні, зсипанні, закопуванні, складуванні на морському дні в контейнері таких речовин [23, с. 33–331]; 3) треті зазначають, що об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, визначається законом як забруднення моря і проявляється в таких двох формах: а) порушення спеціальних правил поводження зі шкідливими матеріалами та речовинами, якщо це створило небезпеку для життя та здоров'я людей або живих ресурсів моря чи може перешкодити законним видам використання моря; б) у незаконному скиданні чи похованні в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі зазначених матеріалів, речовин і відходів (порушення спеціальних правил – це дія або бездіяльність, тобто невиконання вимог нормативно-правових актів з питань екологічної безпеки, які регулюють питання охорони моря від забруднення, Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення. (Бездіяльність проявляється у невжитті водокористувачем відповідних заходів щодо запобігання забруднення моря) [24, с. 430]; 4) четверті зазначають, що об'єктивна сторона злочину за ч. 1 ст. 243 КК України характеризується такими ознаками: суспільно небезпечне діяння (дія чи бездіяльність), яке полягає у порушенні спеціальних правил або незаконному скиданні чи похованні шкідливих для життя чи здоров'я людей, матеріалів чи речовин і відходів; суспільно небезпечні наслідки – забруднення моря; причинний зв'язок між порушенням спеціальних правил та наслідками (обов'язковою ознакою злочину є створення у зв'язку із забрудненням моря небезпечними для життя і здоров'я людей або живих ресурсів моря (довкілля). (Порушення спеціальних правил – це діяння, вчинене всупереч чинному законодавству (Водний кодекс України, Правила охорони внутрішнього моря і територіальних вод від забруднення)) [25, с. 554]; 5) п'яті стверджують, що з об'єктивної сторони злочин можливий у таких формах: а) порушення спеціальних правил, що потягло забруднення моря шкідливими матеріалами, речовинами, а також відходами, і створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря; б) незаконне скидання чи поховання зазначених матеріалів, речовин чи відходів (порушення спеціальних правил при вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, може полягати у діях або бездіяльності) [26, с. 249].

Аналіз існуючих точок зору, зокрема В.І. Антипова (перша точка зору), В.А. Клименка (друга точка зору), В.С. Плугатиря та О.В. Кришевич (четверта точка зору), свідчить, що, аналізуючи об'єктивну сторону, автори не з'ясували види складів злочину за конструкцією об'єктивної сторони, передбачені ч. 1 ст. 243 КК України, а тому прийшли до висновку, що злочини, описані в частині першій цієї статті, відносяться до діянь з матеріальними складами. Крім того, всі автори, у тому числі С.Б. Гавриш (автор третьої точки зору) та О.О. Дудоров (автор п'ятої точки зору, не точно тлумачать положення ч. 1 ст. 243 КК України, а також приписи, які надають можливість характеризувати об'єктивну сторону. Також слід зазначити, що автори перерахованих нами точок зору стосовно об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243

КК України, характеризуючи об'єктивну сторону, захоплюються формами прояву злочину, а не характеристикою ознак об'єктивної сторони цього діяння.

Що стосується таких ознаках об'єктивної сторони, як дія або бездіяльність, то загально визнаним, на наш погляд, є те, що це протиправний активний або пасивний, усвідомлений вольовий акт зовнішньої поведінки суб'єкта, що виражається у здійсненні суспільно небезпечного посягання, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, який є діяння. Це свідчить про те, що об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, може виразитися: в забрудненні моря в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах виключної (морської) економічної зони України матеріалами або речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей, або відходами внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкоджати законним видам використання моря; незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі зазначених матеріалів, речовин і відходів [19]. У цьому контексті слід зазначити, що однією з необхідних умов притягнення особи до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 243 КК України є встановлення змісту порушених правил, характеру діяння (дії або бездіяльності) особи (або осіб), ким ці правила порушені, ким це діяння вчинене. Крім того, при цьому необхідно також установити все те конкретне, в чому виразилося вчинене кримінальне правопорушення.

Виходячи з викладеного вище, до першої форми прояву цього злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, де в диспозиції цієї частини статті знайшло відображення: діяння (дія або бездіяльність), місце вчинення злочину, засоби вчинення злочину та зі змісту впливають і джерела вчинення злочину як ознаки об'єктивної сторони, які позначено таким чином: «Забруднення моря в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах вод виключної(морської) економічної зони України матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей або відходами внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря...» [19]. Характер діяння (дії або бездіяльності), а саме: забруднення моря, засвідчує першу ознаку об'єктивної сторони внаслідок порушення спеціальних правил. У цьому сенсі звернемося до існуючих публікацій, де є визначення забруднення чи забруднення моря. Так, О.Є. Пономарьова заявляє, що забруднення морського середовища – це привнесення людиною прямо або побічно (непрямо) речовин чи енергії у морське середовище, яке призводить або може призвести до таких згубних наслідків, як завдання шкоди водним біоресурсам і життю в морі, у тому числі для рибальства та інших правомірних видів використання моря, зниження якості використовуваної морської води і погіршення умов відпочинку [27, с. 163]; О.О. Дудоров стверджує, що забруднення моря, поєднане із порушенням спеціальних правил, буде і в тому разі, коли: під час впливу на прибережну смугу скидаються відходи або шкідливі речовини та матеріали; без дозволу уповноважених органів здійснюється

залповий, аварійний викид шкідливих речовин у море; порушується порядок проведення навантажувальних і розвантажувальних робіт [26, с. 749]; В. І. Антипов вважає, що забруднення моря — це привнесення людиною безпосередньо чи побічно речовин, мікроорганізмів у морське середовище, включаючи гирлові райони рік, які призводять або можуть призвести до згубних наслідків; завдати шкоди живим ресурсам та життю в морі; створити небезпеку для здоров'я людини, перешкоди для діяльності на морі, погіршити якість морської води та умови відпочинку (відповідно до диспозиції ч. 1 ст. 243 КК України забруднення моря відбувається в результаті привнесення у морське середовище не будь-яких забруднюючих речовин, а саме матеріалів чи речовин, шкідливих для життя чи здоров'я людей, або відходів) [22, с. 545]; В. А. Клименко переконаний, що під забрудненням моря як ознаки складу злочину, що розглядається, треба розуміти привнесення людиною безпосередньо чи побічно у морське середовище будь-яких небезпечних, отруйних або інших речовин чи мікроорганізмів, здатних викликати таке забруднення моря, яке створює загрозу загибелі чи захворюванню людей, живих ресурсів моря, перешкоду для законних видів використання моря (це можуть бути радіоактивні матеріали, господарсько-фекальні стічні води, нафта, пестициди, солі важких металів тощо) [23, с. 331].

Слід звернути увагу на те, що поняття «забруднення моря», які пропонуються авторами, є прийнятними та не суперечать одне одному. Що стосується ознак об'єктивної сторони, зокрема такої обов'язкової ознаки, як діяння (дії або бездіяльності), то існують суттєві розбіжності, які проявляються в тому, що відбувається підміна ознак об'єктивної сторони цього злочину поняттям «забруднення моря», яке не збігається з конструкцією побудови складів злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України.

Аналіз понять, використаних у диспозиції ч. 1 та 2 ст. 243 КК України, надає можливість говорити про те, що підстави для криміналізації такі: 1) якщо це створило небезпеку для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря чи могло перешкодити законним видам використання моря; 2) також незаконне скидання чи поховання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі зазначених матеріалів, речовин і відходів [19] свідчить, що термін «забруднення моря» в диспозиції ч. 1 цієї статті асоціюється з обов'язковими ознаками об'єктивної сторони названого складу злочину: дією або бездіяльністю. Наше твердження має під собою підстави, тому що спирається на описання об'єктивної сторони у ч. 1 цієї статті, яка передбачає дії або бездіяльність — забруднення моря внаслідок порушення спеціальних правил, які викликали лише загрозу настання наслідків. Натомість ч. 2 цієї статті містить описання злочину з матеріальним складом, а саме: загибель або захворювання людей, масову загибель об'єктів тваринного і рослинного світу або інші тяжкі наслідки. Діяння, які передбачені в ч. 1, лише створили небезпеку, тобто загрозу можливості для настання наслідків, тому помилковим, на наш погляд, є міркування, що саме діяння забруднення моря є наслідком вчиненого злочину [22, с. 544; 23, с. 330–331; 25, с. 554]. Крім того, наше твердження спирається на Правила охорони внутрішніх морських вод і тери-

торіального моря України від забруднення та засмічення, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 року № 269 (269-96-п) (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року № 431, де зазначається, що забруднення вод – надходження до водних об'єктів забруднюючих речовин, логічно, що це результат дії або бездіяльності певних осіб [28]. Також наше судження знаходить підтвердження і у визначенні забруднення, запропонованого О.О. Плотніковою, «...скид речовин, шкідливих для здоров'я людей або живих ресурсів моря чи інших відходів і матеріалів, які можуть задати шкоди здоров'ю людей, живим ресурсам моря, зонам відпочинку або перешкоджати іншим законним видам використання моря [17, с. 50]. М.Д. Дурманов, на наш погляд, переконливо стверджує, що можливість завдання шкоди не може визнаватися видом злочинних наслідків, а є властивістю злочину [29, с. 40]. Тому намагання О.О. Плотнікової стверджувати, що наслідки в даному випадку (мається на увазі забруднення моря, що може викликати і далі по тексту – загрози) слід розуміти як результат, наслідок злочинного діяння, як дещо породжене цим діянням, по часу наступне, як правило, за ним, про що свідчить префікс «по» [17, с. 61]. Це свідчить про ігнорування злочинів з матеріальним чи формальним складами, що підтверджує О.О. Плотнікова: «Заметим, что сама классификация преступлений на формальные и материальные является весьма проблематичной, на что обоснованно обращается внимание в специальной литературе» [17, с. 71]. При цьому вчена посилається на позицію Н.Ф. Кузнецової [30, с. 51–53], проте не з'ясовує зміну її позиції в цьому сенсі.

Отже, забруднення моря з порушенням спеціальних правил (ч. 1 ст. 243 КК України) може полягати в таких діях: 1) які прямо заборонені (застосування стійких і сильнодіючих пестицидів; влаштувати полігони побутових та промислових відходів і накопичувачів стічних вод; будівництво промислових об'єктів; влаштувати вигреби для накопичення господарсько-побутових, стічних вод об'ємом більше одного кубічного метра на добу тощо); 2) бездіяльності, що проявляється у невжитті водокористувачем відповідних заходів щодо запобігання забруднення моря, зокрема скидання у море стічних вод, які містять збудників інфекційних захворювань, за обсягом скидання забруднюючих речовин перевищують гранично допустимі концентрації [34].

Розглянемо наступну обов'язкову ознаку об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, у першій та другій формах прояву цього злочину, а саме: місце його вчинення. У цьому випадку місцем вчинення злочину, виходячи з його описання, може бути внутрішнє море, територіальне море, море в межах виключної (морської) економічної зони України. Натомість у другій формі прояву цього злочину місцем вчинення злочину може бути: внутрішнє море, територіальне море, відкрите море. Автори майже всіх опублікованих праць, що аналізують цей злочин, у першій і другій формі його прояву, окрім В.К. Матвійчука, не називають таку обов'язкову ознаку об'єктивної сторони цього злочину, описаного в ч. 1 ст. 243 КК України, як місце його вчинення. Це питання також не висвітлено у справах кримінального провадження. Про необхідність встановлення місця вчинення цього злочину потрібно було б

зазначити в Постанові Пленуму Верховного Суду України, що стосується зазначеної категорії справ.

У першій і другій формах прояву цього злочину (ч. 1 ст. 243 КК України) характерна така обов'язкова ознака об'єктивної сторони злочину, як засоби його вчинення: матеріали чи речовини, шкідливі для життя чи здоров'я людей або живих ресурсів моря, або відходи [19]. Натомість такими засобами вчинення злочину в його другій формі прояву (ч. 1 ст. 243 КК України) є зазначені вище матеріали, речовини і відходи. Засоби злочину свідчать про те, які предмети матеріального світу використані особою (або особами для виконання дії або бездіяльності, спрямованої на завдання шкоди об'єкту, що охороняється законом про кримінальну відповідальність [31, с. 21]. Злочин, передбачений ч. 1 ст. 243 КК України, має таку конструкцію, яка свідчить, що вчинити забруднення моря неможливо без допомоги засобів вчинення злочину та джерел забруднення. Ми погоджуємося із судженням В.К. Матвійчука, що для засобів вчинення злочину властивим є те, що це: а) предмети, які винний використовує не для безпосереднього виконання об'єктивної сторони того чи іншого злочину; б) предмети, які винний використовує для полегшення виконання основної дії, що спричиняє наслідки або створює загрозу спричинення наслідків; в) предмети, які винний використовує з метою позбутися їх [32, с. 157]. Отже, те, за допомогою чого забруднюється море, — це засоби вчинення злочину.

Слід звернути увагу на те, що в диспозиції ч. 1 ст. 243 КК України відсутній перелік матеріалів чи речовин, шкідливих для життя чи здоров'я людей або відходів. Це свідчить, що засоби вчинення злочину мають оціночно-понятійний характер (склад) (ім властиві ознаки, що відображають лише соціальну значимість явищ), не вказуються нормативи гранично допустимих концентрацій основних забруднюючих речовин у внутрішніх морських водах і територіальному морі, а також ті, які скидаються чи поховуються тощо. Це свідчить, як ми уже зазнали, про бланкетний характер диспозиції в ч. 1 ст. 243 КК України. Бланкетний характер диспозиції ч. 1 цієї статті полягає в тому, що реалізація норм у цьому випадку неможлива окремо від норм, при посередництві яких можна розкрити ті невизначені оціночні поняття, які містяться в ч. 1 цієї статті. Це надає підстави говорити про те, що для кваліфікації злочинів, передбачених ч. 1 ст. 243 КК України, істотне значення має питання про смислове їх навантаження та обсягу використаних в цій статті понять.

У ч. 1 ст. 243 КК України засоби як обов'язкова ознака об'єктивної сторони названі в загальних рисах, тому вони мають установлюватися в кожному кримінальному провадженні. Так, злочин, передбачений ч. 1 ст. 243 КК України, має таку конструкцію, яка свідчить, що вчинити забруднення моря неможливо без засобів вчинення злочинів і джерел забруднення. Проте в законі (ч. 1 ст. 243 КК України) їх класифікація неповна. Перш за все з'ясуємо такий засіб, як речовини, шкідливі для життя чи здоров'я людей. Основні забруднюючі речовини та Нормативи гранично допустимих концентрацій, передбачені у Постанові Кабінету Міністрів України від 29 березня 2003 року № 43, виходячи з показника (це її назва, а друге -значення): 1) розчинений кисень, мг/куб.

дм – не нижче 4; 2) завислі речовини, мг/куб. дм – фонові значення району водокористування; 3) солоність, мг/куб. дм – 12–18; 4) сульфати, мг/куб. дм – 3,5; 5) хлор-іон, мг/куб. дм – 11,9; 6) амоній сольовий, мг/куб. дм – 0,5; 7) нітрати, мг/куб. дм – 40; 8) нітроти, мг/куб. дм – 0,08; 9) нафтопродукти, мг/куб. дм – 0,05; 10) біохімічне споживання кисню, мгОі/куб. дм (БСК повн.) – не більше ніж 3; 11) залізо, мг/куб. дм – 0,004; 12) рівень токсичності води (на основі біотестування) – нетоксична; 13) водневий показник, од. рН – 6,5–8,5; 14) колі-індекс, КУО/куб. дм – 1000–10000; 15) індекс коліфага, БУО/куб. дм – не більше, ніж 100 [28]. Варто зазначити, що автори публікації з даної проблеми помилково включають до забруднюючих речовин і матеріали [22, с. 5], хоча їх слід віднести до засобів вчинення злочину окремо, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України. Це підтверджується Правилами охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення [28]; Міжнародною конвенцією щодо запобігання забруднення моря нафтою (1954) з поправками (1962, 1969, 1971 рр.) [36, с. 37 – 42] та ін.

Наступний засіб вчинення досліджуваного злочину є відходи – це будь-які речовини, матеріали та предмети, що утворюються в процесі людської діяльності, не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення, та від яких власник намагається позбутися, має намір або повинен позбутися шляхом цивілізації чи видання [28]. У кримінальному законодавстві України, а також у практиці його застосування зустрічаються випадки, коли в законі прямо називаються зовнішні ознаки, але в теорії кримінального права вони не мають свого визначення і дослідження [16, с. 160]. Ці випадки зустрічаються не часто, тому вони не привернули уваги дослідників. З метою вивчення ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, звернемося до кримінального законодавства України. Так, у ст. 243 КК України ця ознака, виходячи зі змісту статті, розуміється як «...морські та повітряні судна та засоби та споруди, що знаходяться в морі» (ч. 3 ст. 243 КК України) [19]. Вони не відносяться до засобів вчинення злочину, оскільки засоби – це предмети матеріального світу, використані особою (або особами) для виконання дій (або бездіяльності), спрямовані на завдання шкоди об'єкту, що охороняється кримінальним законодавством [5, с. 21]. Не можуть вони бути використані як місце вчинення злочину, оскільки остання означає територію, на якій було розпочато або закінчено злочин чи настав злочинний наслідок [3, с. 141]. Цю ознаку В. К. Матвійчук пропонує називати джерело вчинення злочину, виходячи із довідкових джерел: «джерело – це те, що дає початок чому-небудь, відкіля надходить що-небудь» [32, с. 209; 39, с. 161]. Джерело вчинення злочину – це сфера діяльності людини (підприємство, установа, організація, транспорт, споруджені у морі конструкції та ємності) [34, с. 161].

Також дане питання має своє висвітлення і в зарубіжних правових джерелах та інших матеріалах, що розглядають аналогічні проблеми [36; 37; 38; 39; 40].

Висновки. На підставі дослідження можна дійти висновку, що об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України, характеризується

такими обов'язковими ознаками: діянням (дією або бездіяльністю), засобами, місцем і джерелами вчинення злочину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів юрид. вузів і фак. / за ред. П.С. Матишевського, П.П. Андрушка, С.Д. Шапченка. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – 512 с.

2. *Бажанов М.И.* Объективная сторона преступления / М.И. Бажанов // Уголовное право УССР. Часть Общая: Учебник [Ю.В. Александров, А.Ш. Якупов, М.И. Бажанов и др.]; под ред. В.В. Сташиса, А.Ш. Якупова. – К.: Изд-во «Вища школа», 1984. – С. 81–97.

3. *Бурчак Ф.Г., Фесенко Е.Ф.* Объективная сторона преступления / Ф.Г. Бурчак, Е.Ф. Фесенко // Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть общая, отв. ред. А.Я. Светлов, В.В. Сташис. – К.: Наукова думка, 1985. – 448 с.

4. *Гришаев П.И.* Объективная сторона преступления / П.И. Гришаев // Советское уголовное право: Часть общая: Учебное пособие. – М.: ВЮЗИ, 1961. – 147 с.

5. *Кудрявцев В.Н.* Объективная сторона преступления / В.Н. Кудрявцев. – М.: Государственное изд-во юрид. литературы, 1960. – 244 с.

6. *Коржанський М.Й.* Об'єктивна сторона злочину / М.Й. Коржанський // Кримінальне право і законодавство України. Частина Загальна: Курс лекцій / За ред. М.Й. Коржанського. – К.: Атіка, 2001. – С. 189–211.

7. *Кудрявцев В.Н.* Правовое поведение: Норма и патология / В.Н. Кудрявцев. – М.: Изд-во «Наука», 1982. – 288 с.

8. *Малинин В.Б.* Причинная связь в уголовном праве / В.Б. Малинин. – СПб: Издательство «Юридический центр Пресс», 2000. – 316 с.

9. *Наумов А.В.* Объективная сторона преступлений / А.В. Наумов // Российское уголовное право. Курс лекций: в 3 т. Т.1. Общая часть / А.В. Наумов. – 4-е изд. перераб. и доп. – М.: Волтерес Клувер, 2007. – С. 313–343.

10. *Номоконов В.А.* Объективная сторона преступлений / В.А. Номоконов // Полный курс уголовного права : В 5 т. / Под ред. докт. юрид. наук, проф., засл. деятеля науки РФ А.И. Коробеева. Т.1.: Преступление и наказание. – СПб.: Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс» 2008. – С. 357–383.

11. *Петин И.А.* Механизм преступного насилия / И.А. Петин. – СПб: «Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – 343 с.

12. *Пионтковский А.А.* Объективная сторона состава преступления / А.А. Пионтковский // Курс советского уголовного права: Часть общая. В 6-ти томах / Редкол.: А.А. Пионтковский и др. – М.: Изд-во Наука, 1970. – Т. 2. – С. 131–183.

13. *Семенцова И.А.* Объективная сторона состава преступления / И.А. Семенцова // Уголовное право: Общая часть. Серия «Сдаем экзамен». – Ростов н/Д: «Феникс», 2003. – С. 69–83.

14. *Таганцев В.С.* Преступная деятельность / В.С. Таганцев // Русское уголовное право: Лекции. Часть общая. В 2 т. Т. 1. – М.: Наука, 1994. – С. 265–372.

15. Уголовное право зарубежных государств. Общая часть / Под ред. и с предисл. И.Д. Козочкина. – М.: Институт международного права и экономики А.С. Грибоедова, 2001. – 576 с.

16. *Матвійчук В.К.* Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Монографія / В.К. Матвійчук. — К.: «Азимут — Україна», 2005. — 464 с.

17. *Плотникова Е.О.* Ответственность за загрязнение моря веществами, опасными для здоровья людей или живых ресурсов моря или другими отходами и материалами по ст. 228 УК УССР: Дис. ... на соискание ученой степени канд. юрид. наук: специальность 12.00.08 — уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право / Е.О. Плотникова. — К.: Киевский госуниверситет им. Т.Г. Шевченка, 1987. — 162 с.

18. *Ковальов М.І.* Оптимальное соотношение формального и оценочного в уголовном законе / М.И. Ковалев // Советское государство и право. — 1973. — № 11. — С. 66–72.

19. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — № 25-26. — Ст. 131.

20. Советское уголовное право. Общая часть. — М., 1977. — 365 с.

21. *Коробеев А.И.* Уголовно-правовая охрана безопасности мореплавания в СССР / А. И. Коробеев. — Владивосток: Изд-во Дальневосточного ун-та, 184. — 234 с.

22. *Антипов В.И.* Коментар до ст. 243 України // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: за станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 року; за ред. С. С. Яценка. — К.: А. С. К., 2002. — С. 543–547.

23. *Клименко В.А.* Злочини проти довкілля / В.А. Клименко // Кримінальне право України. Особлива частина: [підручник]; за ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка — К.: Атіка, 2008. — С. 301–353.

24. *Гавриш С.Б.* Злочини проти довкілля / С.Б. Гавриш // Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2т. Т. 2: Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Тютюгіна. — 5-те вид., допов.. — Х.: Право, 2013. — С. 394–460.

25. *Плугатир В.С., Кришевич О.В.* Злочини проти довкілля / В. С. Плугатир, О.В. Кришевич // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Грищук, А.В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. — К.: Юрінком Інтер, 2016. — С. 530–578.

26. *Дудоров О.О.* Злочини проти довкілля / О.О. Дудоров // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України; за заг. ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. — 9-те вид., перероб. та допов. — К.: Юридична думка, 2012. — С. 720–783.

27. Пономарева Е.Е. Преступления в области природоохраны (стст. 246–255 УК РФ) / Е.Е. Пономарева // Энциклопедия уголовного права. Т. 23. Экологические преступления интересов службы в коммерческих и иных организациях. — Издание профессора Малинина. — СПб ГКА. СПб., 2013. — С. 72–269.

28. Правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря України від забруднення та засмічення: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 року № 269 (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року № 431) // Офіційний вісник України. — 2002. — №14. — Ст. 741.

29. *Дурманов Н.Д.* Стадии совершения преступления по советскому уголовному праву / Н.Д. Дурманов. — М.: Госюриздат, 1955. — 512 с.

30. *Кузнецова Н.Ф.* Преступление и преступность / Н.Ф. Кузнецова. — М.: Моск. гос. Ун-те, 1959. — 232 с.

31. *Панов Н.И.* Способ совершения преступления и уголовная ответственность / Н.И. Панов. – Харьков: Вища школа. 1982. – 161 с.
32. *Матвійчук В.К.* Теоретичні та прикладні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища: Монографія. – К.: Національна академія управління, 2011. – 368.
33. *Ожегов С.И.* Словарь русского языка: Ок. 57000 / Под ред. чл.-корр. АНССР Н.Ю. Шведовой: – 19 изд., испр. – М.: Рус. Яз, 1987. – 846 с.
34. *Матвійчук В.К.* Теоретичні та прикладні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища: [монографія]. – К.: Національна академія управління, 2011. – 368с.
35. Международная конвенция по предотвращению загрязнения моря нефтью (1954) // Сборник международных соглашений и законодательных актов СССР по вопросам мореплавания. – М.: Международные отношения, 1972. – С.110–122.
36. International Symposium on Trends and Perspectives in Development Science and Technology and their Impact on the Solution of Contemporary Global Problems // Report 7, USSR. – Tallin, 1979. – Jan. 8–12. – P. 1–4.
37. Diario Oficial de 27 de enero de 1984. – P. 80–101.
38. *Jozeph Raz.* Concept of a Legal System / Raz Jozeph. – Oxford, 1970. – 70 p.
39. Kiss A. Survey of Current Developments in International Environmental Law / A. Kiss. – Morges. 1976. – 49 p.
40. Lehrbuch des Strafrechts der Deutschen Demokratischen Republik. Allgemeine Teil. – Berline, 1957. – 312 s.

REFERENCES

1. Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna: Pidruchnyk dlia studentiv yuryd. vuziv i fak. / za red. P.S. Matyshevskoho, P.P. Andrushka, S.D. Shapchenka. – K.: Yurinkom Inter, 1997. – 512 s.
2. *Bazhanov M.I.* Ob'ektivnaja storona prestuplenija / M.I. Bazhanov // Uголовное право USSR. Chast' Obshhaja: Uchebnik [Ju. V. Aleksandrov, A. Sh. Jakupov, M. I. Bazhanov i dr.]; pod red. V. V. Stashisa, A. Sh. Jakupova. – K.: Izd-vo «Vishha shkola», 1984. – S. 81–97.
3. *Burchak F.G., Fesenko E.F.* Ob'ektivnaja storona prestuplenija / F.G. Burchak, E.F. Fesenko // Uголовное право Ukrainskoj SSR na sovremennom jetape. Chast' obshhaja, otv. red. A. Ja. Svetlov, V. V. Stashis. – K.: Naukova dumka, 1985. – 448 s.
4. *Grishaev P.I.* Ob'ektivnaja storona prestuplenija / P.I. Grishaev // Sovetskoe uголовное право: Chast' obshhaja: Uchebnoe posobie. – M.: VJuZI, 1961. – 147 s.
5. *Kudrjavcev V.N.* Ob'ektivnaja storona prestuplenija / V.N. Kudrjavcev. – M.: Gosudarstvennoe izd-vo jurid. literatury, 1960. – 244 s.
6. *Korzhanskyi M.I.* Ob'iektyvna storona zlochynu / M.I. Korzhanskyi // Kryminalne pravo i zakonodavstvo Ukrainy. Chastyna Zahalna: Kurs lektsii / Za red. M.I. Korzhanskoho. – K.: Atika, 2001. – S. 189–211.
7. *Kudrjavcev V.N.* Pravovoe povedenie: Norma i patologija / V.N. Kudrjavcev. – M.: Izd-vo «Nauka», 1982. – 288 s.
8. *Malinin V.B.* Prichinnaja svjaz' v uголовnom prave / V.B. Malinin. – SPb: Izdatel'stvo «Juridicheskij centr Press», 2000. – 316 s.
9. *Naumov A.V.* Ob'ektivnaja storona prestuplenij / A.V. Naumov // Rossijskoe uголовное право. Kurs lektsij: v 3 t. T.1. Obshhaja chast' / A.V. Naumov. – 4-e izd. pererab. i dop. – M.: Volteres Kluver, 2007. – S. 313–343.

10. *Nomokonov V.A.* Ob'ektivnaja storona prestuplenij / V.A. Nomokonov // Polnyj kurs ugovolnogo prava : V 5 t. / Pod red. dokt. jurid. nauk, prof., zasl. dejatelja nauki RF A.I. Korobeeva. T.1.: Perstuplenie i nakazanie. — SPb.: Izd-vo R. Aslanova «Juridicheskij centr Press» 2008. — S. 357–383.

11. *Petin I.A.* Mehanizm prestupnogo nasillja / I.A. Petin. — SPb.: «Izd-vo R. Aslanova «Juridicheskij centr Press», 2004. — 343 s.

12. *Piontkovskij A.A.* Ob'ektivnaja storona sostava prestuplenija / A.A. Piontkovskij // Kurs sovetskogo ugovolnogo prava: Chast' obshhaja. V 6-ti tomah / Redkol.: A.A. Piontkovskij i dr. — M.: Izd-vo Nauka, 1970. — T. 2. — S. 131–183.

13. *Semencova I.A.* Ob'ektivnaja storona sostava prestuplenija / I.A. Semencova // Ugolovnoe pravo: Obshhaja chast'. Serija «Sdaem jekzamen». — Rostov n/D: «Feniks», 2003. — S.69–83.

14. *Tagancev V.S.* Prestupnaja dejatel'nost' / V.S. Tagancev // Russkoe ugovolnoe pravo: Lekcii. Chast' obshhaja. V 2 t. T. 1. — M.: Nauka, 1994. — S. 265–372.

15. Ugolovnoe pravo zarubezhnyh gosudarstv. Obshhaja chast' / Pod red. i s predisl. I.D. Kozochkina. — M.: Institut mezhdunarodnogo prava i jekonomiki A.S. Griboedova, 2001. — 576 s.

16. *Mtaviichuk V.K.* Kryminalno-pravova okhorona navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha (kryminalno-pravove ta kryminolohichne doslidzhennia): Monohrafiia / V.K. Mtaviichuk. — K.: «Azymut — Ukrainya», 2005. — 464 s.

17. *Plotnikova E.O.* Otvetstvennost' za zagryznenie morja veshhestvami, opasnymi dlja zdorov'ja ljudej ili zhivyh resursov morja ili drugimi othodami i materialami po st. 228 'UK USSR: Dis. ... na soiskanie uchenoj stepeni kand. jurid. nauk: special'nost' 12.00.08 — ugovolnoe pravo i kriminologija; ugovolno-ispolnitel'noe pravo / E.O. Plotnikova. — K.: Kievskij gosuniversitet im. T.G. Shevchenka, 1987. — 162 s.

18. *Koval'ov M.I.* Optimal'noe sootnoshenie formal'nogo i ocenochного v ugovolnom zakone / M.I. Kovalev // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. — 1973. — № 11. — S. 66–72.

19. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. № 2341-III // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — № 25–26. — St. 131.

20. Sovetskoe ugovolnoe pravo. Obshhaja chast'. — M., 1977. — 365 s.

21. *Korobeev A.I.* Ugolovno — pravovaja ohrana bezopasnosti moreplavannja v SSSR / A. I. Korobeev. — Vladivostok: Izd-vo Dal'nevostochnogo un-ta, 184. — 234 s.

22. *Antypov V.Y.* Komentar do st. 243 Ukrainy // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy: za stanom zakonodavstva i postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy na 1 hrudnia 2001 roku; za red. S.S. Yatsenka. — K.: A. S. K., 2002. — S. 543–547.

23. *Klymenko V.A.* Zlochyny proty dovkillia / V.A. Klymenko // Krymina lne pravo Ukrainy. Osoblyva chastyna: [pidruchnyk]; za red. M.I. Melnyka, V.A. Klymenka — K.: Atika, 2008. — S. 301–353.

24. *Havrysh S.B.* Zlochyny proty dovkillia / S.B. Havrysh // Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar: u 2t. T. 2: Osoblyva chastyna / Iu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tiutiuhin ta in.; za red. V.Ia. Tatsiia, V.P. Pshonky, V.I. Tiutiuhina. — 5-te vyd., dopov. — Kh.: Pravo, 2013. — S. 394–460.

25. *Pluhatyr V.S., Kryshevych O.V.* Zlochyny proty dovkillia / V.S. Pluhatyr, O.V. Kryshevych // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrainy / D.S. Azarov, V.K. Hryshchuk, A.V. Savchenko [ta in.]; za zah. red. O.M. Dzhuzhi, A.V. Savchenka, V.V. Cherneia. — K.: Yurinkom Inter, 2016 — S. 530–578.

26. *Dudorov O.O.* Zlochyny proty dovkillia / O.O. Dudorov // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy; za zah. red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. – 9-te vyd., pererob. ta dopov. – K.: Yurydychna dumka, 2012. – S. 720–783.

27. *Ponomareva E.E.* Prestuplenija v oblasti prirodoohrany (stst. 246–255 UK RF) E.E. Ponomareva // Jenciklopedija ugolovnoho prava. T. 23. Jekologicheskie prestuplenija interesov sluzhby v kommercheskikh i inyh organizacijah. – Izdanie professora Malinina. – SPb GKA. SPb., 2013. – S. 72–269.

28. Pravyly okhorony vnutrishnikh morskykh vod i terytorialnoho moria Ukrainy vid zabrudnennia ta zasmichennia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 liutoho 1996 roku № 269 (u redaktsii Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 bereznia 2002 roku № 431) // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. – 2002. – №14. – St. 741.

29. *Durmanov N.D.* Stadii sovershenija prestuplenija po sovetському ugolovnomu pravu / N.D. Durmanov. – M.: Gosjurizdat, 1955. – 512 s.

30. *Kuznecova N.F.* Prestuplenie i prestupnost' / N.F. Kuznecova. – M.: Mosk. gos. Un-te, 1959. – 232 s.

31. *Panov N.I.* Sposob sovershenija prestuplenija i ugolovnaja otvetstvennost' / N.I. Panov. – Har'kov: Vishha shkola. 1982. – 161 s.

32. *Matviichuk V.K.* Teoretychni ta prykladni problemy kryminalno-pravovoi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Monohrafiia. – K.: Natsionalna akademiia upravlinnia, 2011. – 368 s.

33. *Ozhegov S.I.* Slovar' russkogo jazyka: Ok. 57000 / Pod red.chl.– korr. ANSSR N.Ju. Shvedovoj: – 19 izd., ispr. – M.: Rus. Jaz, 1987. – 846 s.

34. *Matviichuk V.K.* Teoretychni ta prykladni problemy kryminalno-pravovoi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: [monohrafiia]. – K.: Natsionalna akademiia upravlinnia, 2011. – 368 s.

35. Mezhdunarodnaja konvencija po predotvrashheniju zagrjaznenija morja neft'ju (1954) // Sbornik mezhdunarodnyh soglasenij i zakonodatel'nyh aktov SSSR po voprosam moreplavaniya. – M.: Mezhdunarodnye otnoshenija, – 1972. – S. 110–122.

36. International Symposium on Trends and Perspectives in Development Science and Technology and their Impact on the Solution of Contemporary Global Problems // Report 7, USSR. – Tallin, 1979. – Jan. 8-12. – P. 1–4.

37. Diario Oficial de 27 de enero de 1984. – P. 80–101.

38. *Jozeph Raz.* Concept of a Legal System / Raz Jozeph. – Oxford, 1970. – 70 p.

39. Kiss A. Survey of Current Developments in International Environmental Law / A. Kiss. – Morges. 1976. – 49 p.

40. Lehrbuch des Strafrechts der Deutschen Demohratischen Republik. Allgemeine Tell. – Berline, 1957. – 312 s.

Олійник В.П. Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України

У статті досліджується об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України. Детально проаналізовані існуючі точки зору стосовно ознак об'єктивної сторони цього злочину. Пропонується авторське визначення об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 1 ст. 243 КК України.

Ключові слова: об'єктивна сторона злочину, забруднення моря, діяння (дія або бездіяльність), засоби вчинення злочину, місце, джерела вчинення злочину.

Олейник В.П. Объективная сторона преступления, предусмотренного ч. 1 ст. 243 УК Украины

В статье исследуется объективная сторона преступления, предусмотренного ч. 1 ст. 243 УК Украины. Подробно проанализированы существующие точки зрения относительно признаков объективной стороны этого преступления. Предлагается авторское определение объективной стороны преступления, предусмотренного ч. 1 ст. 243 УК Украины.

Ключевые слова: объективная сторона преступления, загрязнение моря, деяние (действие или бездействие), средства совершения преступления, место, источники совершения преступления.

Oleiinik V. Actus Reus of a Crime, Stated in the Par. 243 of The CC of Ukraine

In this article the actus reus of a crime, stated in the par. 243 of the CC of Ukraine, is researched. Existing points of view about elements of actus reus of a mentioned crime are analyzed. The author offers his own definition of the actus reus of a crime, stated in the par. 243 of the CC of Ukraine.

Keywords: Actus Reus; Marine Pollution; Deed (Act or Lack of Action); Instrumentalities; Place of Criminal Offense; Sources of Criminal Offense.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2016.